

НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ НАУК УКРАЇНИ

**ДУ “Інститут регіональних досліджень імені М.І. Долішнього
НАН України”**

**ДИНАМІКА ВИРОБНИЦТВА
ХАРЧОВИХ ПРОДУКТІВ ІЗ ЗЕРНА В РЕГІОНАХ УКРАЇНИ:
СИРОВИННИЙ АСПЕКТ**

науково-аналітична записка

Львів – 2019

Переробка зернових – один із найперспективніших напрямів розвитку агропромислового виробництва, з огляду на зростання попиту на ці культури та продукти їх переробки на світовому ринку. До найбільш широко вирощуваних зернових культур належить пшениця. Україна входить у ТОП-10 виробників пшениці у світі. Згідно з даними Продовольчої та сільськогосподарської організації ООН (FAO), у 2017 році частка України в обсязі світового виробництва пшениці становила 3,4%, попри нисхідний тренд виробництва (рис. 1).

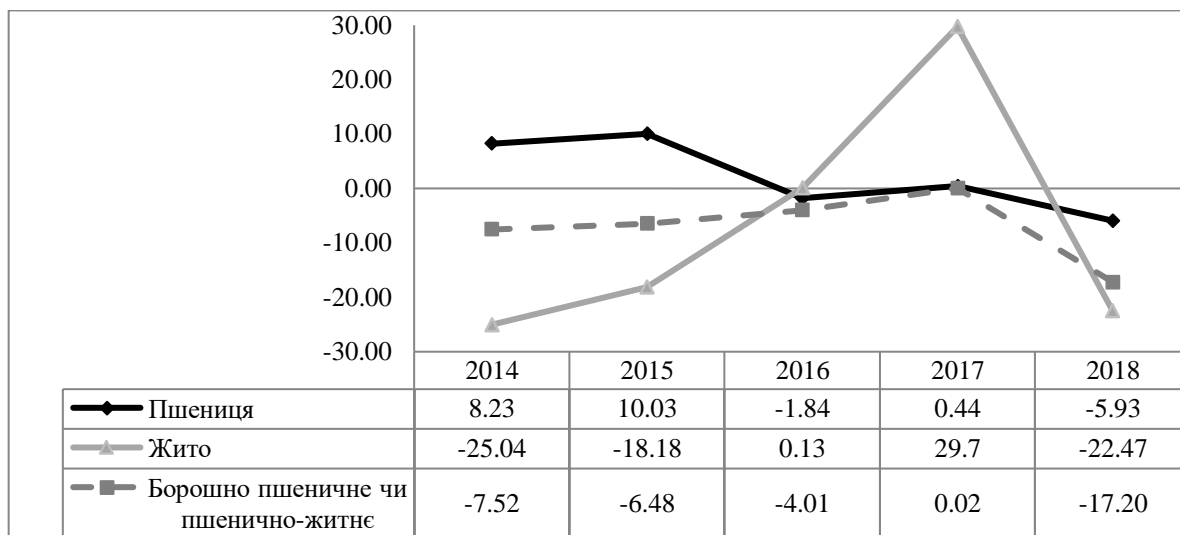

Рис. 1. Темпи приросту виробництва зернових і борошна в Україні, %

Виробництво жита в Україні є незначним і має спадну тенденцію – у 2018 році його частка в обсязі виробництва пшениці склала лише 1,65% (проти 2,86% у 2013-му). Серед регіонів найвище значення цього показника традиційно характерне для північних областей: Волинської (9,01% проти 14,60%), Житомирської (10,35% проти 21,19%), Рівненської (13,77% проти 14,95%) і Чернігівської (8,01% проти 27,84%).

Упродовж 2014-2018 років зростання обсягів виробництва пшениці і жита (далі – зернових) відбулось у 17-ти областях, із них найбільше – у Херсонській (на 69,79%), Житомирській (на 69,27%), Хмельницькій (на 49,36%), Тернопільській (на 49,06%), Івано-Франківській (на 44,39%) і Одеській (на 43,76%) (дод. А, табл. А1). Водночас у 7-ми областях відбулось зниження значень цього показника, а надто у Донецькій (на 34,95%) і Закарпатській (на 26,07%). Основними виробниками зернових є Одеська (9,42% у 2018 році), Харківська (7,15%), Вінницька (6,71%), Запорізька (6,60%) і Дніпропетровська (6,22%) області (дод. А, табл. А2). Найменші обсяги пшениці і жита виробляються у Закарпатській (0,34%) і Чернівецькій (0,73%) областях.

За 9 місяців 2019 року динаміка виробництва пшениці в Україні була позитивною – темп приросту склав 15,10% відносно аналогічного періоду попереднього року. У виробництві жита ситуація протилежна – падіння 15,80% за вказаний період.

Пшениця і жито – це основні зернові культури, що формують сировинну базу для борошномельного виробництва. В Україні спостерігається стійка тенденція до зниження темпів останнього, яке, своєю чергою, є сировинною основою для виготовлення продукції з борошна. За останні п'ять років виробництво борошна пшеничного і пшенично-житнього (далі – борошна) в Україні скоротилось на 31,24% (до 1634,76 тис. т), зокрема, у 2018-му – на 17,20% (див. рис. 1). У 2019 році ця негативна тенденція продовжилась: у січні-вересні, порівняно з аналогічним періодом минулого року, вироблено 96,9% обсягу борошна.

У 2018 році, порівняно з 2013-м, виробництво борошна зросло у 7-ми областях, із них найбільше у Житомирській (на 75,05%), Хмельницькій (на 67,75%) і Київській (на 33,02%), а порівняно з 2017-м, – лише в 5-ти: Закарпатській (на 28,28%), Київській (на 1,78%), Львівській (на 6,25%), Хмельницькій (на 3,08%) і Чернігівській (на 7,59%) (дод. А, табл. А3). Найсуттєвіше зниження обсягів виробництва борошна за цей період відбулось у Донецькій (на 97,68%), Луганській (на 79,62%) та Кіровоградській (на 67,99%) областях. Основне виробництво борошна зосереджене у Вінницькій (14,53% у 2018 році), Харківській (14,47%), Київській (10,77%) і Дніпропетровській (9,50%) областях, тоді як найменші обсяги цього виробництва були у Донецькій (0,38%) і Чернівецькій (0,79%) областях (дод. А, табл. А4).

Негативна динаміка борошномельного виробництва пов'язана зі скороченням обсягу зернових, спрямованих на переробку. Так, упродовж аналізованого періоду частка борошна, що припадала на 1 т вироблених зернових в Україні, зменшилась на 37% – від 103,7 кг/т у 2013 році до 65,4 кг/т у 2018-му (дод. А, табл. А5). Іншими словами, лише 6,54% виробленого зерна (пшениці і жита) переробляється на борошно.

Серед регіонів потенціал первинної переробки зернових найбільше втратили: Донецька (17,65 в.п. сумарно за 2014-2018 роки), Івано-Франківська (16,49 в.п.), Луганська (16,85 в.п.), Одеська (4,02 в.п.), Тернопільська (4,17 в.п.) і Херсонська (6,46 в.п.) області. Такі зміни були спричинені від'ємними темпами приросту виробництва борошна у названих регіонах. Наслідком цих змін стало відповідне перегрупування областей за обсягом виробництва і ступенем переробки зернових на борошно, тобто показником частки борошна, що припадала на 1 т виробленого зерна (табл. 1).

Таблиця 1

Групування регіонів України за обсягом виробництва зернових (пшениці і жита) і ступенем їх переробки на борошно

<i>№ групи</i>	<i>Характеристика групи</i>	<i>2013</i>	<i>2018</i>
I	Значні обсяги виробництва і переробки зернових	Вінницька Дніпропетровська Донецька Київська Одеська Сумська Харківська Херсонська Хмельницька Черкаська	Вінницька Дніпропетровська Київська Сумська Харківська Хмельницька Черкаська
II	Високий ступінь переробки зернових при невеликих обсягах їх виробництва	Закарпатська Івано-Франківська Львівська Луганська Рівненська Тернопільська Чернівецька	Закарпатська Івано-Франківська Львівська Рівненська Чернівецька
III	Невисокий ступінь переробки зернових при значних обсягах їх виробництва	Запорізька Кіровоградська Миколаївська Полтавська	Донецька Запорізька Кіровоградська Миколаївська Одеська Полтавська Тернопільська Херсонська
IV	Невисокий ступінь переробки зернових при невеликих обсягах їх виробництва	Волинська Житомирська Чернігівська	Волинська Житомирська Луганська Чернігівська

Упродовж 2014-2018 років збільшення значень коефіцієнта співвідношення між виробництвом борошна і зернових відбулось лише у 5-ти регіонах. Однак, якщо у Вінницькій, Київській і Хмельницькій областях приріст виробництва зернових супроводжувався ще вищим приростом виробництва борошна, то у Дніпропетровській і Сумській – значення названого коефіцієнта зросли унаслідок зменшення виробництва зернових при порівняно незначних (5,99% і 3,82% відповідно) темпах виробництва борошна. Найвищі показники переробки зерна на борошно стабільно демонструють Київська (184,4 кг/т у 2018 році), Закарпатська (168,8 кг/т), Вінницька (135,1 кг/т у 2018 році) і Харківська (126,3 кг/т) області.

Ключовим фактором збільшення віддачі від виробництва зерна є забезпечення високого ступеня його переробки, первинною ланкою якої є виготовлення борошна, а подальшими – виробів із нього. Із негативними тенденціями розвитку борошномельної промисловості в Україні тісно корелювали тренди виготовлення виробів із борошна. Так, порівняно з 2013 роком, виробництво хліба та хлібобулочних виробів нетривалого зберігання (надалі – хліба) зменшилось на 39,2% (або 612,3 тис. т), печива – на 27,8% (або 66,0 тис. т), вафель – на 31,4% (або 23,4 тис. т), а макаронних виробів – на 20,7% (або 20,7 тис. т).

У структурі виробництва продукції з борошна в Україні традиційно домінують хліб та хлібобулочні вироби нетривалого зберігання, хоча з 2016 року намітилась тенденція до поступового зменшення їх частки на користь продукції з вищим ступенем переробки, а саме кондитерських виробів (табл. 2).

Таблиця 2

Структура виробництва продукції з борошна в Україні*, %

<i>Код продукції за НПП*</i>	<i>Назва виробів</i>	<i>2013</i>	<i>2014</i>	<i>2015</i>	<i>2016</i>	<i>2017</i>	<i>2018</i>
10.71.11.00	Хліб та вироби хлібобулочні, нетривалого зберігання	79,14	80,00	80,33	79,00	77,23	75,89
10.72.12.00	Кондитерські вироби	15,79	14,05	14,01	14,47	16,41	17,76
10.73.11.50	Вироби макаронні неварені	5,07	5,95	5,66	6,53	6,35	6,34
Всього		100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00

* Номенклатура продукції промисловості

Найвищий рівень розвитку кондитерських виробництв характерний для харчової промисловості Львівської і Сумської областей – у 2018 році частка кондитерських виробів у структурі виготовленої продукції з борошна у цих регіонах досягла, відповідно, 38,72% і 33,70% (проти 22,20% і 18,68% у 2013-му) (дод. А, табл. А6). Частка продукції кондитерських виробництв у названій структурі становила понад 20% також у Вінницькій, Донецькій, Житомирській, Запорізькій, Кіровоградській, Полтавській і Черкаській областях. На виготовленні макаронних виробів спеціалізується харчова промисловість Херсонської (31,95% у структурі продукції з борошна), Рівненської (27,44%), Дніпропетровської (15,35%), Хмельницької (12,32%) і Харківської (11,06%) областей.

Загалом зменшення обсягів виробництва продукції борошномельної промисловості в основному пов'язане зі зниженням попиту на неї на вітчизняному ринку. Так, порівняно з 2013 роком, фонд споживання хлібних продуктів¹ в Україні зменшився на 14,71% (або 725,9 тис. т), а порівняно з 2000-м, – на 31,49% (або на 1933,7 тис. т). Наведена тенденція свідчить про перенасичення внутрішнього ринку

¹ Фонд споживання хлібних продуктів включає борошно, крупи, рис, зернобобові, а також хліб, макаронні та кондитерські вироби в перерахунку на борошно

хлібними продуктами. Водночас на світовому ринку попит на зернові постійно зростає. Відповідно збільшується і український експорт у цьому сегменті – за даними Міжнародного торгового центру (ІТС), у рейтингу ТОП-10 світових експортерів пшениці Україна (із часткою 7,3% світового експорту) у 2018 році займала 6-ту позицію після Російської Федерації, Канади, США, Франції і Австралії. Натомість у світовому експорті жита частка України є незначною ($\approx 0,6\%$).

За останні 5 років темп приросту експорту зернових культур з України сумарно склав 13,99% (зокрема, пшениці – 58,83%, а жита – 361,84%), тоді як за 8 місяців 2019 року значення цього показника досягло 42,20% (табл. 3).

Таблиця 3

Темп приросту експорту зернових культур і продуктів їх переробки в Україні, %

Товарна група (підгрупа)	2014/ 2013	2015/ 2014	2016/ 2015	2017/ 2016	2018/ 2017	2018/ 2013	січень- серпень 2019/ січень- серпень 2018
II (10). Зернові культури, в т. ч.:	3,03	-7,44	0,27	7,03	11,37	13,99	42,20
1001. Пшениця	21,21	-2,36	21,39	1,53	8,89	58,83	49,7*
1002. Жито	176,41	-67,67	-68,53	311,65	298,97	361,84	н. д.
II (11). Продукція борошномельно-круп'яної промисловості, в т. ч.:	-9,19	-5,24	17,63	31,17	-3,34	28,34	7,80
1101. Борошно пшеничне	1,66	-4,63	7,76	29,89	-26,24	0,09	н. д.
IV(19). Готові продукти із зерна в т. ч.:	-5,38	-31,33	-20,70	39,52	-9,48	-34,93	-0,40
19.02. Вироби з тіста без дріжджів	-7,56	-17,37	-13,55	23,21	10,16	-10,37	н. д.
19.05. Хлібобулочні вироби	-30,57	-49,55	24,93	9,89	-8,77	-56,14	н. д.

* Дані за січень-жовтень 2019 року

Попри зменшення у 2018 році експорту продукції борошномельно-круп'яної промисловості (зокрема, борошна пшеничного на 26,24%), загальне зростання значень цього показника упродовж аналізованого періоду склало 28,34%, а у січні-серпні 2019-го – 7,80%. Натомість експорт готових продуктів із зерна сумарно зменшився на 34,93%, зокрема, хлібобулочних виробів – на 56,14%. Водночас варто відмітити нарощення (суттєвими темпами) із 2017 року експорту виробів із тіста без дріжджів. Однак, незважаючи на таку позитивну тенденцію, частка цього виду продукції харчової промисловості у структурі українського товарного експорту залишається мізерною – 0,09% у 2019 році (проти 0,07% у 2013-му), тоді як частка зернових культур досягла 18,20% (проти 10,20%), а, зокрема, пшениці – 7,29% (проти 2,99%).

Для України характерне стійке зростання рівня експортоорієнтованості виробництва зернових, борошна та виробів із нього. Проте, у співвідношенні між обсягами випуску і експорту названих видів продукції є значний дисбаланс: експортоорієнтованість виробництва зернових культур суттєво вища, порівняно з виробництвами харчової промисловості. Так, зокрема, частка експорту у випуску пшениці у 2018 році перевищила аналогічний показник продукції борошномельної промисловості у 3,54 разу, а готових продуктів із зерна – у 4,87 разу (табл. 4).

Частка експорту у випуску, %

Товарна група (підгрупа)	2013	2014	215	2015	2017	2018
П (10). Зернові культури, в т. ч.:	16,45	23,55	30,57	34,74	36,23	28,89
1001. Пшениця	34,84	43,73	50,70	68,81	66,19	66,54
1002. Жито	2,48	12,32	5,81	1,57	4,93	26,39
П (11). Продукція борошномельно- круп'яної промисловості	9,31	11,52	14,92	18,81	22,49	18,78
IV(19). Готові продукти із зерна	10,89	11,88	12,02	10,17	13,68	13,67

У 2018 році понад 80% експорту продукції борошномельно-круп'яної промисловості забезпечили шість областей: Харківська (27,88%), Хмельницька (18,40%), Вінницька (17,49%), Черкаська (10,75%), Київська (7,67%) і Дніпропетровська (7,12%) (дод. Б, табл. Б1). У названому році зростання експорту цього виду продукції продемонстрували дев'ять регіонів, із них найбільше (в 11 разів) – Рівненська і Тернопільська області (дод. Б, табл. Б2).

Експорт готових продуктів із зерна є більш диверсифікованим у регіональному розрізі, проте, у ньому домінують Київська (із часткою 19,03% у 2018 році), Полтавська (14,87), Сумська (14,23%) і Харківська (12,50%) області. Із 14-ти регіонів, в яких зросли обсяги експорту продуктів із зерна у 2018 році, варто виділити Чернівецьку і Черкаську області, де відбулось зростання значень цього показника у 5 і у 4 рази відповідно. Водночас у Волинській і Вінницькій областях падіння експорту продуктів із зерна склало 90,79% і 64,65%.

Будучи потужним експортером зернових, Україна майже не імпортує цих видів продукції. Хоча обсяг імпорту пшениці є незначним, однак, має сталу тенденцію до зростання – 4,04 тис. т у 2018 році проти 1,78 тис. т у 2013-му. Натомість динаміка імпорту жита є нестабільною: 0,4 тис. т у 2018 році проти 0,19 тис. т у попередньому році і проти 16,34 тис. т у 2016-му. Із 2017 року обсяг імпорту пшеничного борошна перевищує обсяг імпорту пшениці. У 2018 році таке переважання склало 2,6 рази, тоді як у 2015-2016 роках ситуація була протилежною – імпорт пшениці покривав імпорт борошна із неї у середньому у 2 рази. Основним імпортерами продукції борошномельно-круп'яної промисловості є густозаселені регіони: Дніпропетровська (32,94% від загального обсягу українського імпорту цього виду продукції у 2018 році), Харківська (31,02%) і Київська (12,63%) області.

Після скорочення упродовж 2014-2016 років імпорту готових продуктів із зерна (тобто продукції поглибленої переробки) із 2017-го відбувається його прискорене зростання, а надто виробів із тіста без дріжджів. Так, у 2018 році обсяг імпорту цих виробів (36,5 тис. т) перевищив рівень 2013-го на 11,27%. 50,18% імпорту виробів із зерна припадало сумарно на Дніпропетровську і Київську області. Окрім них, значні обсяги цього виду продукції харчової промисловості також імпортували Одеська (11,68%), Львівська (9,37%) і Харківська (8,38%) області.

Загалом імпортозалежність внутрішнього споживчого ринку продукції харчової промисловості (у сегменті продукції з борошна) в Україні є невисокою. Так, частка імпорту у роздрібному товарообороті хлібобулочних виробів становить 2,6%, кондитерських виробів – 6,9%, борошна – 5,1%, тоді як макаронних виробів – 25,1% (дод. Б, табл. Б3). Найбільша частка імпорту у споживанні макаронних виробів характерна для Дніпропетровської (30,3%), Донецької (28,0%), Луганської (27,9%), Миколаївської (27,7%) і Харківської (27,1%) областей. Наведені дані свідчать,

що попри спеціалізацію харчової промисловості Дніпропетровської і Харківської областей на виробництві макаронних виробів, ці регіони мають значний потенціал для імпортозаміщення у названому виробництві.

Виявлені тенденції у динаміці імпорту борошна та виробів із нього зумовлені, в основному, змінами у культурі харчування, які вимагають розширення асортименту продукції, відповідно до вимог сучасного попиту. Українські виробники готових харчових продуктів із зерна переважно стримано інвестують у модернізацію та розширення виробництва (закупівлю нових технологічних ліній для розширення асортименту продукції), схилившись до експорту сировини. Відповідно зростають обсяги імпорту, зокрема, екологічних, органічних, безглютенових та інших виробів.

Висновки і рекомендації

Україна володіє потужним сировинним потенціалом для розвитку виробництв харчової промисловості, зокрема, у сегменті виготовлення продуктів із зерна, передусім борошна. Однак, на борошно в Україні переробляється мізерна частка (6,54% у 2018 році) виробленого зерна (пшениці і жита). Основними причинами скорочення обсягів борошномельного виробництва є зменшення попиту на його продукцію на внутрішньому споживчому ринку, а також обсягів промислового використання борошна, зокрема в хлібопекарській промисловості, яка є найбільшим споживачем цього продукту (60% у структурі споживання). Зниження попиту на готову продукцію борошномельного виробництва формує низький рівень завантаження як старих, так і нових або модернізованих високопродуктивних млинів. Потужності українських борошномельних підприємств завантажені лише на 30÷50%. Для немодернізованих виробництв ситуація ускладнюється через високу енергоємність, що ставить під сумнів доцільність їх подальшого функціонування. Загалом це негативно впливає на формування цін попиту на пшеницю на внутрішньому ринку, а надто – на рентабельність борошномельного виробництва, яка становить менше 1%.

Перманентно низька ефективність борошномельного виробництва є наслідком незбалансованого функціонування інтегрованого ринку борошна в Україні. Тенденція нарощення експорту зернових, поряд зі скороченням обсягів їх внутрішнього споживання, передусім продовольчого, поступово руйнує виробничий потенціал названого ринку, активізуючи імпорт готових зернових та хлібних продуктів. Так, у 2018 році обсяги експорту пшеничного борошна (у вартісному виразі) становили лише 2,37% (проти 3,76% у 2013-му) від експорту пшениці, а дохідність зовнішніх борошняних поставок у понад 2 рази менша, аніж діяльність зернотрейдерів.

Водночас вітчизняна борошномельна промисловість відчуває гостру нестачу зерна (передусім пшениці) з необхідними показниками твердості або вмісту клейковини. Підтвердженням цього є зростання імпорту зернових культур високої якості як сировини для борошномельних виробництв. Також Україна нарощує імпорт житнього борошна (за попередніми даними, у 2019 році його обсяги складуть ≈30 тис. т), паралельно зменшуючи власне виробництва жита через його низьку маржинальність. До прикладу, у Білорусі, яка є основним експортером житнього борошна в Україну, діє заборона на експорт цієї зернової культури.

Цілком очевидним є факт, що виробництво і переробка зернових культур в Україні має високі потенційні резерви. Однак, для переробки таких обсягів зернових, які сьогодні виробляються, а також з огляду на зростання світового попиту на продукти із зерна та борошна, нам необхідна сучасна, потужна, розгалужена

переробна (передусім харчова) промисловість. Зокрема, перспективним сегментом останньої вбачається поглиблена переробка зернових, технології якої досить поширені у світі. Так, у країнах ЄС функціонують 78 підприємств такого профілю, у США – 21, у РФ – 4, в Узбекистані – одне, а у Казахстані будуються два. Одним із пілотних проектів в Україні є спільний із болгарськими інвесторами проект будівництва заводу із виробництва обладнання для глибокої переробки зернових та олійних культур, ініціатором якого є VECTOR Company Group, і який планується ввести в експлуатацію упродовж 2020-2021 років.

На сьогодні поглиблена переробка зернових – це загальносвітовий тренд, що передбачає запровадження інноваційних технологій, створення нових робочих місць і отримання доданої вартості. Вона включає, з-поміж іншого, виготовлення сировини (крохмалю, глюкозно-фруктозних сиропів та ін.) і тари (біопластику) для продукції харчової промисловості. Для України стимулювання розвитку виробництв із глибокої переробки зернових може стати дієвим інструментом як реалізації політики імпортозаміщення, так і посилення присутності вітчизняних товаровиробників на преміальних ринках продукції з високою доданою вартістю.

Зміна співвідношення між сировиною, продуктами первинної переробки та готовою продукцією в загальному обсязі експортованої продукції АПК є одним із завдань реалізації Стратегії розвитку експорту продукції сільського господарства, харчової та переробної промисловості України на період до 2026 року, схваленої Кабінетом Міністрів України 10 липня 2019 року. Світові тенденції вказують на зростання попиту на харчові продукти (передусім унаслідок збільшення кількості населення планети), що в перспективі може дозволити українським товаровиробникам посилити свої конкурентні позиції на міжнародному ринку продуктів харчування. Найбільш перспективними вільними нішами у цьому сегменті є органічна та безглютенна продукція із зерна, а також дешевша (традиційна за номенклатурою) продукція, яка користується попитом у країнах із високими темпами приросту населення (Африки і Азії).

Окремі продукти із зерна, виготовлені в Україні (борошно пшеничне, макаронні вироби, пряники та ін.) вже зайняли свою нішу на зовнішньому ринку. Однак, для подальшого зміцнення конкурентних позицій потрібно неперервно підвищувати якість і розширювати асортимент продукції та удосконалювати технології її виробництва, відповідно до вимог сучасних міжнародних стандартів і регламентів.

До основних завдань, спрямованих на досягнення Україною статусу провідного експортера не лише зернових, але й готової продукції харчової промисловості (зокрема, виготовленої із зерна та борошна) на світовому ринку, нами віднесено:

- впровадження інноваційних технологій вирощування зернових культур та, водночас, підвищення рівня технічного оснащення борошномельних виробництв задля підвищення якості готової продукції із забезпеченням вимог світових стандартів;

- стимулювання кооперації та інтеграції (горизонтально-вертикальної) сільськогосподарських і промислових товаровиробників у процесах первинної обробки, заготівлі та реалізації виготовленої продукції;

- розвиток транспортної інфраструктури як у сільській місцевості, так і тих її ланок, що безпосередньо забезпечують зовнішньоторговельний оборот;

- удосконалення промоції і логістики просування товарів вітчизняної харчової промисловості на світовий ринок задля уникнення потенційних втрат за ціною і якістю;

- активізація діяльності у напрямку створення сприятливих інституційних умов для подальшого розвитку потужних експортоорієнтованих виробництв і, водночас, розвитку малих та середніх підприємств, які виготовляють товари з високою доданою вартістю, зокрема, на основі органічних продуктів рослинного походження;

- стимулювання експортної активності суб'єктів агропромислової діяльності шляхом надання їм організаційно-технічної та інформаційної підтримки у напрямку удосконалення системи управління якістю продукції та забезпечення міжнародної сертифікації виробництв.

Реалізація окреслених завдань дозволить українським товаровиробникам не лише закріпити набуті позиції на світовому ринку, але й розширити як географічну структуру експорту (ринки збуту у розрізі країн та регіонів), так і товарну номенклатуру експортованої агропродукції, зокрема, у преміальних сегментах.

Таблиця А5

**Частка борошна пшеничного чи пшенично-житнього,
що припадає на 1 т вироблених пшениці і жита, %**

<i>Область</i>	<i>2013</i>	<i>2014</i>	<i>2015</i>	<i>2016</i>	<i>2017</i>	<i>2017</i>
Вінницька	11,78	10,94	10,71	11,21	14,46	13,51
Волинська	5,83	4,10	4,29	3,94	3,91	3,62
Дніпропетровська	7,85	9,57	7,86	11,18	9,64	9,53
Донецька	18,29	12,82	3,66	1,84	1,17	0,65
Житомирська	3,01	3,57	2,59	2,82	4,03	3,11
Закарпатська	17,70	18,26	15,67	16,71	14,70	16,88
Запорізька	5,62	5,48	4,25	5,79	3,80	3,48
Івано-Франківська	24,36	16,39	13,51	13,75	10,96	7,87
Київська	14,52	14,09	14,49	11,29	21,70	18,44
Кіровоградська	5,52	6,19	4,78	3,02	3,28	1,82
Луганська	20,58	10,08	8,36	4,66	3,44	3,74
Львівська	10,51	8,14	7,07	6,98	8,38	8,98
Миколаївська	3,32	2,51	3,06	3,87	2,07	1,62
Одеська	6,70	5,35	5,84	5,15	4,71	2,68
Полтавська	5,76	7,18	6,62	7,16	5,30	2,86
Рівненська	9,84	8,48	7,31	6,97	7,26	7,22
Сумська	6,93	13,21	10,01	10,20	8,91	7,20
Тернопільська	8,21	6,28	5,65	5,26	5,17	4,04
Харківська	12,42	13,55	13,75	13,97	12,36	12,63
Херсонська	9,80	6,36	4,93	5,88	3,87	3,34
Хмельницька	7,57	6,41	4,63	4,40	7,69	8,50
Черкаська	11,72	11,51	10,10	7,07	15,09	6,61
Чернівецька	11,31	10,31	7,57	9,74	6,62	6,75
Чернігівська	3,25	2,92	2,69	2,23	1,98	2,47
Україна	10,37	8,94	7,75	7,47	7,40	6,54

Таблиця А6

**Частка кондитерських (К) і макаронних (М) виробів у структурі
продукції з борошна, %**

<i>Область</i>	<i>2013</i>		<i>2014</i>		<i>2015</i>		<i>2016</i>		<i>2017</i>		<i>2018</i>	
	<i>К</i>	<i>М</i>	<i>К</i>	<i>М</i>	<i>К</i>	<i>М</i>	<i>К</i>	<i>М</i>	<i>К</i>	<i>М</i>	<i>К</i>	<i>М</i>
Вінницька	18,27	6,76	24,48	6,19	25,50	8,73	22,86	10,86	25,37	9,87	28,72	8,21
Волинська	2,39	7,41	н. д.	н. д.	1,63	15,05	1,94	11,80	2,21	6,38	н. д.	н. д.
Дніпропетровська	12,68	3,98	12,42	4,11	10,36	4,08	11,12	12,49	11,43	12,68	12,21	15,35
Донецька	60,59	1,73	50,15	4,32	28,61	0,00	22,59	0,00	21,73	0,00	24,82	0,00
Житомирська	22,69	0,00	21,52	0,00	22,24	0,00	14,64	0,00	18,83	0,00	21,20	0,00
Закарпатська	3,04	0,00	2,15	0,00	1,09	0,00	1,23	0,00	1,13	0,00	0,95	0,00
Запорізька	15,87	0,01	17,03	0,01	15,55	0,01	15,80	0,01	18,36	0,00	22,29	0,21
Івано-Франківська	13,91	0,59	14,56	0,54	10,85	0,20	14,47	0,30	12,92	0,37	н. д.	н. д.
Київська	н. д.	н. д.	н. д.	н. д.	н. д.	н. д.	н. д.	н. д.	н. д.	н. д.	н. д.	н. д.
Кіровоградська	14,35	0,22	16,94	0,11	16,89	0,23	19,88	0,23	22,44	0,24	24,13	0,11
Луганська	17,54	13,44	13,61	13,80	0,00	0,85	0,00	0,00	0,00	1,04	0,00	0,00
Львівська	22,20	0,00	24,41	0,00	26,79	0,00	28,14	0,00	31,38	0,00	38,72	0,00
Миколаївська	3,96	1,94	4,11	2,12	4,49	2,07	6,73	2,59	н. д.	н. д.	7,35	1,96
Одеська	9,32	23,23	н. д.	н. д.	8,65	16,25	н. д.	н. д.	н. д.	н. д.	н. д.	н. д.
Полтавська	16,97	0,00	19,31	0,00	20,79	0,00	21,05	0,00	21,92	0,00	23,91	0,00
Рівненська	2,20	19,19	1,60	23,26	1,25	30,07	1,56	29,19	1,33	27,88	0,92	27,44
Сумська	18,68	2,04	13,66	3,68	19,27	3,37	24,64	1,86	32,69	7,31	33,70	1,16
Тернопільська	3,48	0,00	3,19	0,00	3,27	0,00	2,84	0,00	3,76	0,00	5,07	0,00
Харківська	2,56	15,09	2,96	18,47	3,34	16,81	3,88	18,39	4,85	16,07	6,44	11,06
Херсонська	5,65	21,85	5,16	36,86	4,58	40,98	5,77	32,33	7,19	27,53	8,22	31,95
Хмельницька	5,27	16,53	5,11	14,86	4,74	14,27	5,14	14,30	5,63	13,45	5,78	12,32
Черкаська	20,76	0,54	25,39	0,68	25,95	0,47	26,47	0,47	28,96	0,47	29,98	0,62
Чернівецька	1,46	0,00	1,44	0,00	1,13	0,00	1,49	0,00	2,02	0,00	2,60	0,00
Чернігівська	н. д.	н. д.	н. д.	н. д.	н. д.	н. д.	н. д.	н. д.	н. д.	н. д.	н. д.	н. д.
Україна	15,79	5,34	14,05	6,33	14,01	6,00	14,47	6,99	16,42	6,78	17,77	6,77

Додаток Б
Показники зовнішньоекономічних операцій із продуктами переробки
зернових у регіонах України

Таблиця Б1

Частка регіонів у структурі українського експорту продукції борошномельно-круп'яної промисловості і готових продуктів із зерна, %

<i>Область</i>	Продукція борошномельно-круп'яної промисловості				Готові продукти із зерна			
	<i>2015</i>	<i>2016</i>	<i>2017</i>	<i>2018</i>	<i>2015</i>	<i>2016</i>	<i>2017</i>	<i>2018</i>
Вінницька	5,04	11,87	14,97	17,49	6,27	4,08	6,55	2,66
Волинська	0,05	1,60	0,07	0,12	0,15	2,13	2,49	0,26
Дніпропетровська	10,68	10,18	10,89	7,12	8,24	6,72	5,32	6,20
Донецька	1,62	0,02	0,02	0,01	2,83	0,24	0,56	0,91
Житомирська	0,61	0,63	2,77	1,00	2,44	0,44	0,93	1,33
Закарпатська	0,08	0,04	0,10	0,08	0,08	0,10	0,12	0,09
Запорізька	3,00	2,20	0,97	0,77	3,35	3,50	3,11	3,10
Івано-Франківська	1,57	1,36	1,67	1,65	0,82	0,40	0,41	0,80
Київська	7,40	8,85	5,36	7,67	19,25	15,55	13,97	19,03
Кіровоградська	0,17	0,26	0,09	0,23	0,34	0,44	0,38	0,49
Луганська	0,00	0,02	0,00	0,00	0,05	0,03	0,00	0,00
Львівська	1,61	0,68	0,03	0,05	1,20	2,80	2,73	3,88
Миколаївська	0,66	0,27	0,45	0,11	0,37	1,20	0,80	1,15
Одеська	5,01	2,85	3,90	2,32	2,26	2,24	1,56	2,04
Полтавська	2,68	1,57	0,98	0,55	10,76	10,42	18,50	14,87
Рівненська	0,07	0,04	0,04	0,55	0,17	0,10	0,16	0,24
Сумська	0,04	0,11	0,00	0,03	9,66	12,37	14,58	14,23
Тернопільська	0,01	0,00	0,01	0,15	0,23	0,34	0,22	0,43
Харківська	31,95	26,72	28,26	27,88	20,52	23,35	19,73	12,50
Херсонська	2,64	1,87	3,02	2,35	0,26	0,43	0,31	0,30
Хмельницька	1,99	5,38	12,84	18,40	0,38	1,10	1,62	1,50
Черкаська	21,11	21,72	12,84	10,75	6,39	7,72	1,62	7,72
Чернівецька	0,18	0,19	0,09	0,23	0,01	0,02	0,03	0,19
Чернігівська	1,82	1,58	0,65	0,49	3,99	4,29	4,30	6,08
Всього	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00

Таблиця Б3

Частка імпорту у роздрібному товарообороті, %

<i>Регіон</i>	Вироби хлібобулочні (крім кондитерських)	Вироби борошняні кондитерські	Борошно	Вироби макаронні
Україна	2,6	6,9	5,1	25,1
Вінницька	1,2	2,1	0,5	17,8
Волинська	0,7	5,3	0,8	10,9
Дніпропетровська	1,1	2,1	0,4	30,3
Донецька	0,8	3,5	0,6	28,0
Житомирська	0,5	3,1	1,3	18,0
Закарпатська	0,6	7,9	0,5	13,5
Запорізька	1,3	2,6	0,4	26,7
Івано-Франківська	1,9	3,1	8,7	13,2
Київська	1,8	10,1	8,3	23,2
Кіровоградська	0,6	1,7	0,4	22,9
Луганська	0,8	2,0	0,1	27,9
Львівська	1,8	4,0	1,3	15,4
Миколаївська	0,8	2,2	1,9	27,7
Одеська	2,9	4,8	5,7	20,7
Полтавська	1,0	3,1	0,9	26,0
Рівненська	2,3	9,2	4,6	13,5
Сумська	1,0	5,7	4,4	26,2
Тернопільська	2,3	11,6	5,9	15,9
Харківська	3,4	6,5	7,4	27,1
Херсонська	1,1	4,0	1,1	26,3
Хмельницька	1,7	4,7	0,7	12,8
Черкаська	2,0	4,6	2,7	26,8
Чернівецька	4,1	14,4	1,6	20,0
Чернігівська	0,7	6,7	0,6	18,9

Таблиця Б2

**Темп приросту експорту продукції борошномельно-круп'яної промисловості
і готових продуктів із зерна, %**

Область	Продукція борошномельно-круп'яної промисловості						Готові продукти із зерна					
	2014 / 2013	2015 / 2014	2016 / 2015	2017 / 2016	2018 / 2017	2018 / 2013	2014 / 2013	2015 / 2014	2016 / 2015	2017 / 2016	2018 / 2017	2018 / 2013
Вінницька	-20,21	-34,21	112,94	53,26	0,91	72,88	165,89	-12,05	-44,59	123,41	-64,65	2,32
Волинська	-93,10	55,26	2681,36	-94,94	49,73	-77,41	-92,45	1,19	1137,14	63,15	-90,79	-85,79
Дніпропетровська	н. д.	н. д.	-13,87	30,05	-43,53	-44,95	17,48	-4,45	-30,48	10,22	1,43	-12,75
Донецька	-16,30	-41,92	-98,96	6,98	-71,20	-99,84	-38,73	-92,25	-92,70	219,51	42,85	-98,42
Житомирська	н. д.	н. д.	-6,14	435,09	-68,94	н. д.	н. д.	н. д.	-84,77	198,79	23,79	н. д.
Закарпатська	-12,30	-30,78	-56,23	211,97	-34,61	-45,80	-82,12	75,65	5,88	73,52	-36,88	-63,57
Запорізька	58,54	85,33	-33,59	-46,65	-31,11	-28,28	296,60	-29,77	-10,97	23,73	-13,10	166,63
Івано-Франківська	14,56	-8,99	-21,57	49,42	-14,67	4,26	-29,96	-22,97	-59,02	43,71	69,79	-46,05
Київська	5,34	0,43	8,06	-26,40	23,66	4,05	-20,54	-37,14	-31,22	25,12	18,53	-49,05
Кіровоградська	-64,81	-31,52	37,36	-58,63	128,22	-68,74	29,78	8,94	9,94	21,36	13,27	113,67
Луганська	-67,77	-100,00	100,00	-100,00	0,00	-100,00	-82,26	-88,86	-50,24	0,00	0,00	0,00
Львівська	3844,44	1439,06	-61,67	-94,76	48,02	1703,70	10,59	62,77	99,32	35,81	23,63	502,39
Миколаївська	-35,06	-19,55	-63,71	106,12	-79,73	-92,08	1095,99	-83,67	173,89	-6,86	25,12	523,41
Одеська	-47,19	337,32	-48,66	66,22	-48,68	1,14	59,71	28,80	-15,70	-2,67	13,40	91,41
Полтавська	51,21	118,59	-47,23	-23,76	-51,30	-35,23	17,24	-6,88	-17,51	147,20	-30,00	55,83
Рівненська	-48,10	124,70	-43,69	15,90	1013,93	747,78	-3,18	35,41	-48,19	111,72	32,52	90,58
Сумська	н. д.	-59,58	137,30	0,00	100,00	н. д.	н. д.	-11,68	9,11	64,06	-15,05	н. д.
Тернопільська	-68,30	-96,40	88,67	-53,36	990,15	-89,06	104,08	-34,94	25,77	-10,97	70,24	153,11
Харківська	н. д.	н. д.	-24,41	28,52	-14,82	н. д.	н. д.	н. д.	-3,06	17,59	-44,86	н. д.
Херсонська	н. д.	н. д.	-36,15	96,37	-32,83	н. д.	н. д.	н. д.	41,19	0,18	-17,10	н. д.
Хмельницька	н. д.	-21,05	144,91	189,81	23,71	н. д.	н. д.	305,23	147,61	105,29	-19,15	н. д.
Черкаська	н. д.	н. д.	-6,97	-28,17	-27,68	н. д.	н. д.	н. д.	2,93	-70,82	315,13	н. д.
Чернівецька	н. д.	-41,70	-1,59	-45,44	125,08	н. д.	н. д.	н. д.	40,17	149,53	411,49	н. д.
Чернігівська	-98,85	5384,07	-21,83	-50,25	-34,40	-83,90	104,65	-28,27	-8,44	39,52	23,08	130,81